

Przestrzeń alternatywna: dostępność oczami młodych architektów 2



Dr inż. arch. Joanna Borowczyk
Instytut Architektury i Urbanistyki, Wydział Budownictwa,
Architektury i Inżynierii Środowiska Politechniki Łódzkiej

Olbrzymia dawka twórczego potencjału i energicznego działania – tak syntetycznie opisać można warsztaty „Projektowanie uniwersalne – kształtowanie przestrzeni publicznej i budynków dla osób z niepełnosprawnościami i starszych”. Uczestnikami szkolenia przeprowadzonego w dniach 6–10 listopada 2017 roku byli studenci Wydziału Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska Politechniki Łódzkiej. „Oswojenie” niepełnosprawności i otwarcie na potrzeby osób z różnymi ograniczeniami wesprzeć ma młodych architektów w podejmowaniu racjonalnych i społecznie odpowiedzialnych decyzji, gwarantujących, że stopień autonomii każdego człowieka będzie mógł stać się jego wyborem.

Nowa perspektywa

Wdrażanie zasad projektowania uniwersalnego do praktyki projektowej jest z natury dalece bardziej zawile niż instynktowne zrozumienie samej koncepcji. W warstwie teoretycznej omawiana idea podważa sens wielu działań, polegających na wtórnym podnoszeniu dostępności obiektów, natomiast doświadczenia z modernizacji istniejących budynków i przestrzeni publicznych wyraźnie wskazują, że teoretycznie słuszne poglądy sprowadzone są do mniej lub bardziej prawidłowego przestrzegania



zaledwie kilku ogólnych wytycznych zawartych w obowiązujących aktach prawnych. Realizacja koncepcji projektowania uniwersalnego wymaga tymczasem od architektów podejmowania wielu przemyślanych i szczegółowych decyzji, a w przypadku obiektów istniejących dokonania niezbędnych korekt, w dążeniu do zapewnienia osobom z niepełnosprawnościami warunków korzystania z budynków na zasadach najbliższych regułom oferowanym reszcie społeczeństwa.

Opracowanie koncepcji podwyższenia stopnia dostępności

funkcjonującego obiektu stało się przewodnim celem warsztatów zorganizowanych przez Regionalne Centrum Polityki Społecznej w Łodzi we współpracy z Politechniką Łódzką, Komendą Wojewódzką Policji w Łodzi oraz Fundacją Aktywnej Rehabilitacji „FAR”. W ramach szkolenia studenci nabywali praktycznej wiedzy i nowych umiejętności, obejmujących empiryczne doświadczenie różnych rodzajów niepełnosprawności. W bliskiej współpracy z osobami z różnymi ograniczeniami z zakresu mobilności i percepcji powstał projekt modernizacji obiektu szkoły specjalnej z internatem wraz z zagospodarowaniem przestrzeni wokół budynków.

Poza schematem

Dążeniem autorów koncepcji była realizacja uniwersalnie zaprojektowanej placówki, inspirującej uczniów do realizacji maksimum

osobistego potencjału i budowania najwyższego możliwego stopnia samodzielności, a rodziny i personel do dalszego rozwoju społecznego i zawodowego. Przestrzenie służące komunikacji zaprojektowano w formie ścieżki dotykowej. Cały obiekt oraz okalający go teren (w tym place zabaw) wyposażone zostały w sprzęt i środki pomocy osobistej uczniów oraz elementy tyflograficzne ułatwiające samodzielne odnajdywanie się dzieci w przestrzeni. Uwzględniono konieczność uzupełniania trudno dostępnych bodźców, bodźcami odwołującymi się do innych zmysłów oraz stosowania orientacyjnych elementów otoczenia, w tym odpowiedniej kolorystyki i kontrastu barwnego. W ramach procesu projektowego dążono do modyfikacji istniejących przeszkód oraz eliminacji elementów w nieuzasadniony sposób przestrzeni komplikujących, takich jak skokowe zmiany wartości oświetlenia czy

nieprzejrzysty układ komunikacji.

Uczucie zagubienia w obiektach o złożonych układach funkcjonalnych jest bardzo powszechne wśród wszystkich użytkowników, dlatego zwrócono szczególną uwagę na czytelność oznaczeń pomieszczeń i stref. Proponowane rozwiązania mają podwyższyć komfort użytkowania obiektu i zapewniać poczucie bezpieczeństwa. Stworzono jednolity system identyfikacji kolorystycznej, tożsamy dla wewnętrznych i zewnętrznych przestrzeni całego obiektu. Podczas projektowania uwzględniono potrzeby osób posiadających problem z widzeniem oraz użytkowników z niepełnosprawnością intelektualną. Zaplanowano bezkolizyjne wejście do internatu, a w budynku szkoły zlokalizowano strefy dedykowane różnorodnym aktywnościom uczniów. Koncepcja przebudowy objęła także gruntowną modernizację pomieszczeń higienicznosanitarnych.



Fot. A. Służewska



Nowe standardy

W ramach racjonalnych usprawnień podjęto próbę zastosowania różnorodnych, atrakcyjnych z punktu widzenia ekonomii i estetyki rozwiązań, służących tworzeniu przestrzeni uniwersalnych. Projekt kompleksu powstał z myślą o potrzebie najbardziej intuicyjnego użytkownika, osiąganego prostymi metodami czytelnej nawigacji w budynkach i w ich otoczeniu. Jako, że koncepcja modernizacji opracowana została na bazie zasad uniwersalnego projektowania, istniejący obiekt pozbawiony został rozwiązań powszechnie uznawanych dziś za trudne w obsłudze, kosztowne, nieestetyczne lub stygmatyzujące.

Efekty warsztatów dowiodły, że bliska współpraca projektantów z osobami z niepełnosprawnościami wytycza nowe szlaki myślowe, a w studentach tkwią

ogromne zasoby twórczego potencjału. Z tej perspektywy wydaje się, że drogą do poprawy obecnej sytuacji, będzie wprowadzanie zasad uniwersalnego projektowania do programów w nauczania wszystkich zawodów związanych z tworzeniem środowiska budowlanego. Na koncepcji uniwersal-

nego projektowania należy skupić zainteresowanie młodych specjalistów, którzy w przyszłości decydować będą o nowych standardach planowania architektonicznego i urbanistycznego.

